

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE SRPSKE
Broj: 71 0 Mal 354089 24 Rev
Banjaluka, 11.03.2025. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u vijeću sastavljenom od sudija Tanje Bundalo, kao predsjednika vijeća, Biljane Majkić Marinković i Violande Šubarić, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužiteljice K.M. iz D., koju zastupa punomoćnik Rajko Stokić, advokat iz Doboja, [...], protiv tužene Republike Srpske, Ministarstvo finansija Republike Srpske Banjaluka, koju zastupa Pravobranilaštvo Republike Srpske, Sjedište zamjenika Banjaluka, radi duga, vrijednost predmeta spora 500,00 KM, odlučujući o reviziji tužene izjavljenoj protiv presude Okružnog suda u Banjaluci broj 71 0 Mal 354089 23 Gž od 23.10.2023. godine, na sjednici održanoj dana 11.03.2025. godine, donio je

PRESUDU

Revizija tužene se usvaja, drugostepena presuda preinačava, tako što se žalba tužene usvaja te se odbija zahtjev tužiteljice za isplatu glavnog potraživanja u iznosu od 500,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom od 25.09.2020. godine do isplate, i obavezuje tužiteljica da tuženoj na ime troškova postupka isplati iznos od 1.200,00 KM.

Obrazloženje

Prvostepenom presudom Osnovnog suda u Banjaluci broj 71 0 Mal 354089 21 Mal od 22.09.2022. godine, obavezana je tužena da tužiteljici isplati iznos od 500,00 KM, sa zakonskom zateznom kamatom od 25.05.2015. godine pa do isplate, kao i da tužiteljici nadoknadi troškove parničnog postupka u iznosu od 1.176,00 KM.

Drugostepenom presudom Okružnog suda u Banjaluci broj 71 0 Mal 354089 23 Gž od 23.10.2023. godine, žalba tužene je djelimično usvojena, presuda Osnovnog suda u Banjaluci, broj 71 0 Mal 354089 21 Mal od 22.09.2022. godine preinačena u dijelu kojim je odlučeno o zakonskoj zateznoj kamati tako da zakonska zatezna kamata na dosuđeni iznos glavnog duga teče od 25.09.2020. godine, umjesto od 25.05.2015. godine, te je preinačena i odluka o troškovima postupka tako da je obavezana tužena da tuželjci na ime troškova parničnog postupka isplati iznos od 1.142,40 KM umjesto dosuđenog iznosa od 1.176,00 KM, dok je u ostalom dijelu žalba tužene odbijena i označena prvostepena presuda u dijelu kojim je odlučeno o glavnoj stvari potvrđena.

Odbijen je zahtjev tužene za naknadu troškova žalbenog postupka.

Tužena revizijom pobija drugostepenu presudu zbog povrede odredbi parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava. Predlaže da se revizija dozvoli i usvoji, osporena presuda preinači ili da se ukine i predmet vrati na ponovno suđenje. Troškovi 300,00 KM.

Tužiteljica je dala odgovor na reviziju u kojem tvrdi da revizija nije dozvoljena i da nije osnovana te predlaže da se odbaci ili odbije.

Vrijednost pobijanog dijela pravosnažne odluke predstavlja iznos glavnog potraživanja od 500,00 KM. Ovaj iznos ne prelazi imovinski cenzus od 30.000,00 KM, propisan kao uslov za reviziju po odredbi člana 237. stav 2. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09, 61/13, 109/21 i 27/24 – u daljem tekstu: ZPP), pa revizija po navedenoj odredbi ZPP nije dozvoljena.

U izjavljenoj reviziji tužena traži odlučivanje o reviziji u smislu odredbe člana 237. stav 3. ZPP navodeći, da je odlučivanje o reviziji od značaja za obezbjeđenje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni i da je stanovište drugostepenog suda na kojem se temelji usvajajuća odluka o tužbenom zahtjevu suprotno stanovištu ovog Vrhovnog suda izraženom u presudi 71 0 Mal 343654 23 Rev od 25.12.2023. godine.

Stanovište izraženo u pobijanoj presudi, u pogledu pravne sudbine sredstava na depozitnom računu suda, ovdje na depozitnom računu Okružnog privrednog suda u Doboju, položenih na ima naknade tužiteljici za vještačenje u predmetu toga suda broj 60 0 Ip 017223 12 Ip, protivan je shvatanju ovoga suda izraženom u odluci na koju se revizija poziva i drugim odlukama ovog suda o istom pitanju. Zbog toga su ispunjeni uslovi iz člana 237. stav 3. ZPP da se dozvoli izuzetna revizija.

Revizija je osnovana.

Tužiteljica u tužbi traži da se obaveže tužena da joj isplati iznos od 500,00 KM sa zakonskim zateznim kamatama od 25.05.2015. godine do isplate, na ime naknade za vještačenje, uplaćen po nalogu toga suda na depozitni račun Okružnog privrednog suda u Doboju.

U postupku koji je prethodio donošenju pobijane odluke prvostepeni sud je u bitnom utvrdio: da je tužiteljica kao vještak poljoprivredne struke obavila vještačenje u predmetu Okružnog privrednog suda u Doboju, broj 60 0 Ip 017223 12 Ip; da je taj sud rješenjem od 25.05.2015. godine dao nalog računovodstvu da sa računa depozita suda tužiteljici na ime troškova vještačenja isplati iznos od 500,00 KM; da troškovi vještačenja tužiteljici nisu isplaćeni iz razloga što su sredstva depozita suda bila deponovana na računu kod „Banka Srpske“ a.d. Banjaluka koji račun je blokiran zbog otvaranja likvidacionog postupka nad „Banka Srpske“ a.d. Banjaluka; da je tužiteljica, kao tražilac izvršenja protiv tužene, kao izvršenika dana 25.09.2020. godine podnijela Okružnom privrednom sudu u Banjaluci prijedlog za izvršenje i da je Okružni privredni sud u Banjaluci donio rješenje broj 57 0 Ip 134913 21 Ip od 17.03.2021. godine, kojim je odbio prijedlog za izvršenje, te da je Viši privredni sud u Banjaluci donio rješenje broj 57 0 Ip 134913 21 Pž od 28.06.2021. godine, kojim je žalbu tražioca izvršenja odbio i potvrdio označeno prvostepeno rješenje Okružnog privrednog suda u Banjaluci; da je nad „Banka Srpske“ a.d. Banjaluka otvoren stečajni postupak 04.04.2017. godine.

Imajući u vidu činjenice da je rješenje o isplati naknade troškova vještačenja doneseno 25.05.2015. godine, a tužba podnesena 21.07.2021. godine, prvostepeni sud je našao da je predmetnom tužbom održan desetogodišnji rok zastarjelosti iz odredbe člana 371. Zakona o

obligacionim odnosima („Službeni list SFRJ“ broj: 29/78, 39/85, 45/89, 57/89 i „Službeni glasnik Republike Srpske“ broj: 17/93, 3/96, 39/03 i 74/04 - u daljem tekstu: ZOO).

Polazeći da je tužiteljica, kao vještak poljoprivredne struke, u predmetu Okružnog privrednog suda u Doboju, broj 60 0 Ip 017223 12 Ip po nalogu tog suda obavila vještačenje i da je taj sud rješenjem od 25.05.2015. godine izdao nalog računovodstvu da sa računa depozita suda tužiteljici na ime troškova vještačenja isplati iznos od 500,00 KM, da tužiteljici navedeni iznos nije isplaćen iz razloga što su sredstva bila deponovana na računu u „Banka Srpske“ a.d. Banjaluka, u stečaju, prvostepeni sud je zaključio da je tužbeni zahtjev osnovan i s pozivom na odredbe člana 749. stav 1., člana 277. i člana 324. stav 1. ZOO, te člana 30. stav 2. Zakona o vještacima Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj: 16/05 i 65/08), kao i člana 22. sada važećeg Zakona o vještacima Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj: 74/17), sudio kao u izreci prvostepene odluke.

Drugostepeni sud je prihvatajući činjenično utvrđenje prvostepenog suda, zaključio da je otvaranjem stečajnog postupka nad „Banka Srpske“ tužiteljici postalo pravno nemoguće da naplati predmetno potraživanje prema dužniku u stečajnom postupku ili bilo kojem drugom postupku, i da je tužiteljica na lišena svoje imovine bez mogućnosti da sporno potraživanje ostvari u bilo kojem drugom postupku, da je na tužiteljicu stavljen prekomjeren individualni teret, naročito imajući u vidu da ona nije propustila da uradi nešto što je trebalo da uradi, te da je lišena svoje imovine bez naknade i pravne zaštite. Iz ovih razloga je pozivom na odredbe članova 155. i 210. ZOO, žalbu tužene odbio i prvostepenu presudu, u dijelu odluke o glavnom zahtjevu, potvrdio.

Zbog pravilne primjene materijalnog prava, drugostepeni sud je, djelimičnim usvajanjem žalbe tužene preinačio odluku o zakonskoj zateznoj kamati, tako što je kamata dosuđena od dana 25.09.2020. godine, kao dana podnošenja prijedloga za izvršenje u predmetu izvršenja broj 57 0 Ip 134913 21 Ip, a na temelju odredbe člana 214. ZOO. Preinačena je i odluka o troškovima postupka, tako što su troškovi smanjeni za iznos na ime korištenja vlastitog automobila za punomoćnika tužiteljice.

Odluke nižestepениh sudova nisu zasnovane na zakonu.

Prema utvrđenju nižestepениh sudova sporni iznos je po nalogu Okružnog privrednog suda u Doboju uplaćen na depozitni račun suda na ime troškova vještačenja i isti nije isplaćen tužiteljici po obavljenom vještačenju i nakon što je sud rješenjem od 25.05.2015. godine izdao nalog računovodstvu da isplatu izvrši.

Saglasno odredbi člana 210. ZOO, kad je neki dio imovine jednog lica prešao na bilo koji način u imovinu nekog drugog lica, a taj prelaz nema svoj osnov u nekom pravnom poslu ili u zakonu, sticalac je dužan da ga vrati, a kad to nije moguće, da nadoknadi vrijednost postignutih koristi (stav 1.). Obaveza vraćanja, odnosno naknada vrijednosti nastaje i kad se nešto primi s obzirom na osnov koji se nije ostvario, ili koji je kasnije otpao (stav 2.). Sticanje bez osnova predstavlja jedan od izvora obligacionih odnosa, za koji je potrebno da se kumulativno ispune opšti uslovi, a to su: umanjenje imovine jednog lica, uvećanje imovine drugog lica, veza između umanjenja i uvećanja imovine i odsustvo pravnog osnova koji bi pravno opravdao umanjenje i uvećanje imovine.

Prema pravilima o sticanju bez osnova potrebno je, da među subjektima određenog materijalno pravnog odnosa postoji pravna veza u pogledu pravnog osnova, na osnovu koga je

došlo do smanjenja imovine jednog subjekta i povećanja imovine drugog. Ako među subjektima prava nema pravnog osnova za izvjesno smanjenje i povećanje imovine (ili ako je osnov kasnije „otpao“), onda svaki subjekt drži bez osnova ono što je primio, bez obzira da li postoji ili ne postoji ma kakva srazmjera u vrijednosti imovine. U tom slučaju neosnovano osiromašeni je ovlašten da traži da mu lice koje se neosnovano obogatilo vrati dio imovine koji je prešao u imovinu tog lica, a kad to nije moguće, da mu nadoknadi vrijednost postignutih koristi.

Međutim, uvećanje i umanjenje imovine kao međuzavisna pojava ne može se poistovijetiti s prouzrokoivanjem štete kao izvorom obligaciono – pravnih odnosa. To su posebni, samostalni i međusobno različiti pojmovi, bez obzira na to što se u nekim slučajevima dodiruju i prepliću. Za osnov odgovornosti za štetu po odredbama članova 154, 155. i 158. ZOO, potrebno je da su ispunjene zakonske pretpostavke: da je šteta pričinjena, da je prouzrokovana protivpravnom radnjom ili propuštanjem, da se radnja ili propuštanje mogu pripisati u krivicu štetniku i da postoji uzročna veza između radnji, odnosno propuštanja i nastale štete.

Zakonom o trezoru („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 28/13, dalje: ZT) uređen je način rada Trezora Republike Srpske, koji uspostavlja i kojim rukovodi Ministarstvo finansija Republike Srpske (član 4. stav 1.), koje je dužno da sprovede proceduru otvaranja računa koji ulaze u sistem Jedinostvenog računa Trezora (član 6. stav 3.), izvrši izbor računa javnih prihoda..., i svih ostalih usluga banaka neophodnih za rad Trezora (član 6. stav 4.), donese akte kojima se propisuju uplate na račun i isplate sa računa u sistemu Jedinostvenog računa trezora (član 9. stav 1), te vrši nadzor nad sprovođenjem ZT (član 29. ovog zakona).

Na osnovu ovlaštenja iz ZT, Ministarstvo finansija Republike Srpske je dana 30.12.2013. godine donijelo Naredbu o ukidanju depozitnih računa osnovnih, okružnih i okružnih privrednih sudova u Republici Srpskoj, prema kojoj ovi budžetski korisnici svoje poslovanje obavljaju preko sistema jedinstvenih računa trezora, uz obavezu da najkasnije do 31.12.2013. godine, u skladu sa instrukcijama o uplati, izvrše prenos salda sa računa koji su imali do tada.

Tada je između ostalih ukinut i depozitni račun Okružnog privrednog suda u Banjaluci kod NLB Razvojna banka a.d. Banjaluka i u okviru Jedinostvenog računa trezora otvoreni su depozitni računi preko kojih će osnovni, okružni i okružni privredni sudovi poslovati, pa Okružni privredni sud u Doboju nije ni mogao drugačije odrediti da se deponovana sredstva polože, odnosno prenesu na drugi depozitni račun, sa depozitnog računa na koji su položena.

Za primjenu odredbe člana 210. ZOO relevantno je da li je došlo do sticanja bez osnova, odnosno da li je jedno lice neosnovano osiromašilo, a drugo se neosnovano obogatilo, bez pravnog osnova koji bi opravdao umanjenje i uvećanje imovine. Kada se steknu zakonom predviđeni uslovi o sticanju bez osnova, ma koje vrste, onda između obogaćenog i osiromašenog nastaje obligaciono pravni odnos, u kome se kao povjerilac pojavljuje osiromašeno lice, a kao dužnik obogaćeno lice. Na osnovu tog odnosa osiromašeno lice ima prema obogaćenom licu pravo, da od obogaćenog zahtjeva povrat onoga čime se obogatio, a ako to nije moguće njegovu protivvrijednost, a obogaćeni ima obavezu da vrati osiromašenom ono čime se obogatio.

Osim toga, deponovanjem sredstava na depozitni račun suda ta sredstava nisu prešla u imovinu tužene. Svrha polaganja depozita je polaganje od strane dužnika za povjerioca

određene stvari (u koje spada i novac). Ni odredbama Zakona o vanparničnom postupku ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj 36/09, 91/16, 16/23 i 27/24, dalje: ZVP), kojim je propisan sudski depozit, pa i način deponovanja novca (član 212. do 225.), nije predviđeno da će deponovanjem predmet depozita postati svojina Republike Srpske, jer to nije svrha depozita. Takva mogućnost postoji po ZVP jedino u slučaju da lice u čiju korist je predmet primljen isti ne preuzme po pozivu suda u roku od 3 godine od urednog poziva (član 224.), kada će sud rješenjem odrediti da je predmet postao svojina Republike Srpske.

Deponovanje sredstava vrši se polaganjem novca na poseban račun, koji ZT definiše kao račun posebnih namjena, koji na zahtjev budžetskog korisnika otvaraju Trezor Republike i lokalni trezori, na koji se vrše uplate sredstava posebnih namjena, kao i sve isplate po namjenama ili projektima (član 2. stav 1. tačka k) ZT). Taj račun posebnih namjena dio je sistema Jedinštenog računa trezora koji se sastoji od računa javnih prihoda, investicionih računa, transakcionih računa i računa za posebne namjene (član 2. stav 1. tačka e) ZT).

Prema odredbi člana 6. ZT, svi javni prihodi uplaćuju se na račune u sistemu Jedinštenog računa trezora i isključivo pravo raspolaganja sredstvima u sistemu Jedinštenog računa trezora ima Ministarstvo finansija, odnosno nadležna služba opštine, grada i fonda. To znači da Ministarstvo finansija ne može raspolagati računom posebnih namjena, jer ta sredstva ne predstavljaju javne prihode koji se (između ostalih) uplaćuju na račune u sistemu Jedinštenog računa trezora. Slijedom navedenog, deponovanjem sredstava na depozitni račun suda, ta sredstva nisu prešla u imovinu tužene.

Iz navedenih razloga, po nalaženju ovoga suda, suprotno stanovištu drugostepenog suda, nisu ispunjeni uslovi iz člana 210. ZOO za usvajanje tužbenog zahtjeva, pa tužena u reviziji osnovano ukazuje na pogrešnu primjenu materijalnog prava i osporava zaključak drugostepenog sudova da se neosnovano obogatila.

U radnjama organa tužene (Ministarstva finansija Republike Srpske), koje je postupalo po ZT, nema protivpravnosti, pa tako ni osnova za odštetnu odgovornost tužene, po osnovu odredbe člana 154. ZOO u vezi sa članom 155. ZOO.

Vještačenje je dokazno sredstvo u smislu odredbe člana 147. ZPP. Vještačenje određuje sud rješenjem, shodno odredbi člana 150. ZPP. Prema ovim odredbama ZPP i drugi odredbama navedenog zakona koje se odnose na vještačenje, vještak je učesnik u postupku kojeg imenuje sud, te sud odlučuje i o zahtjevu vještaka za naknadu troškova vještačenja.

Stoga nema mjesta zaključku da je obavljenim vještačenjem između tužiteljice i tužene zasnovan obligacionopravni odnos po osnovu ugovora o nalogu, pa slijedom toga nisu ispunjeni uslovi da se tužena obaveže na isplatu utuženog potraživanja na ime ispunjenja ugovorne obaveze u smislu odredbe člana 262. stav 1. ZOO u vezi sa članom 749. stav 1. istog zakona.

Odluke Ustavnog suda Bosne i Hercegovine na koje se tužiteljica poziva u odgovoru na reviziju (AP- 4621/20 od 08.06.2022. godine i AP- 367/21 od 28.09.2023. godine), odnose se na postupak izvršenja na temelju rješenja suda kojim je odlučeno da se vještaku isplate troškovi postupka, stoga ove odluke činjenično i pravno ne mogu poslužiti kao zaključak o osnovanosti predmetnog tužbenog zahtjeva.

Iz navedenih razloga, a na osnovu odredbe člana 250. stav 1. ZPP, odlučeno je kao u izreci.

Kako je tužena uspjela u sporu, tužiteljica je obavezana da joj naknadi troškove postupka: na ime sastava odgovora na tužbu sa paušalom, u iznosu od 200,00 KM, zastupanje na dva ročišta po 200,00 KM, za sastavljanje žalbe i revizije, u iznosu od po 300,00 KM, što iznosi ukupno 1.200,00 KM (član 386. stav 1. i 397. stav 2. ZPP i član 2. stav 1. i 2, te član 14. Tarife o nagradama i naknadi troškova za rad advokata „Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 68/05), koje troškove je tužena zahtjevom tražila.

Predsjednik vijeća
Tanja Bundalo

Tačnost otpravka ovjerava
Rukovodilac sudske pisarnice
Biljana Ačić